

Notat i forbindelse med Slægt & Data, DIS Aalborgs arrangement onsdag 20. april 2016
”Distriktslægekriver, dødsattester og sindssygehospitaler”

*

Foreningens formand Karl Erik Hansen bød især velkommen til de nye medlemmer, som er mødt efter indmeldelse på Forår '16 og ligeledes indmeldelser dd. lige før foredraget tog sin begyndelse. Dernæst også en stor velkomst til medlemmer af Slægtshistorisk Forening for Aalborgegnen, der specielt var inviteret til at deltage denne aften.

Sidst men ikke mindst en varm velkomst til aftenens foredragsholder Ulrich Alster Klug, som tidligere har leveret foredrag af meget høj klasse for foreningens medlemmer, så det var et dejligt gensyn.

Foreningens medlemmer blev indtrængende opfordret til at give meddelelse om, når der foretages ændringer i den enkeltes mailadresse.

Ulrich Alster Klug tog udgangspunkt i udviklingen af det vi i dag vil kalde sundhedsvæsenet, hvor der i 1760 indførtes fysikater - dvs. et embede, som det første tiltag til forebyggende sundhedsforebyggelse - i dag er vi alle oplyst om medicinalreformen, der kom til i 1914 og de mange efterfølgende tilretninger.

I denne forbindelse kan man i dag mere sig over, at Magistraten i København i 1870 drøftede og afslog godkendelse af en ansøgning om installation af et vandkloset pga., at det fandtes at være uhygiejnisk.

Mange slægtsforskere har sikkert også undret sig over, at der i kirkebøgerne står anført ”er vacc.” med angivet dato, men hvilken vaccination, var der tale om og hvilken betydning havde det? Jo, der var tale om en vaccine mod den mest frygtede epidemiske sygdom efter pesten var forsvundet, nemlig børnekopper. Da ikke alle ville lade sig vaccinere, besluttede Frederik VI i 1810, at en vaccinationsattest skulle fremvises ved skolestart og ved vielse hos præsten.

Koppevaccinationerne ophørte først i 1980.

En oplysning, som de færreste ej heller har tænkt så meget over er, at jordemoderdistrikter fra midt i 1800-tallet, hørte under sogneforstanderskabet og at disse havde pligt til at levere jordemoderen udstyr herunder en jordemodertaske.

Sogneforstanderskabet blev indført i 1841, da kommunerne blev oprettet og skiftede i 1857 navn til sognerådet. Den ældste autoriserede uddannelse i Danmark er faktisk jordemoder og kravet for at påbegynde uddannelsen var, at kvinden selv havde født et barn - dødt eller levende. Altså var kravet ensbetydende med, at ingen mand havde mulighed for tage uddannelsen.

Mht. dødsattester blev det først fra og med 1832 landsdækkende, at der skulle foreligge en dødsattest, før præsten måtte foretage en begravelse. Selvom der fra 1875 skulle indsendes dødsattester på såkaldte ulykkelige dødsfald, skal man ikke regne med, at disse er indsamlet. Fra og med 1920 skulle alle dødsattester indsendes til Sundhedsstyrelsen, som desværre ikke er komplet bevaret. Oplyste, at mortalitetstabellen kan være oplysende i sin søgning efter dødsårsager, idet der er tale om en månedlig skematisk oversigt over dødsårsager inddelt i aldersgrupper og med en opstilling af sygdomme samt at dødsattester for København nu er at finde på nettet. Konkret spørgsmål blev rettet om, hvem der udpegede ligsynsmænd: Det krævede ingen reel uddannelse, men udpegningen foretoges typisk blandt husmænd, der vel at bemærke kunne skrive og der var altid 2 ligsynsmænd,

som underskrev dødsattesten. Disse udgjorde det for lægen og på daværende tidspunkt, kan det siges at være tale om et borgerligt ombud.

I 1850'erne blev de første statslige sindssygeanstalter grundlagt. Patientjournaler herfra er tilgængelige og indeholder enestående oplysninger, men desværre er alt ikke bevaret. Sygehusarkiver m/patiensjournaler findes på landsarkiverne herunder Den Kgl. Fødselsstiftelse m.fl. Embedslægearkivet fra 1862 indeholder protokoller for jordemoder, vaccinationer, tuberkulose tilfælde, tilsyn med fødevareproducenter og fra vor tid også tilsynsrapporter fra plejehjem.

Et af de sidste spørgsmål var omkring skolelægerne og det oplystes, at den kommunale sundhedspleje indførtes i 1937, hvor sundhedsplejerskerne udøvede en tidlig/opsøgende virksomhed og skolelægeordningen har eksisteret siden 1946 med årlige undersøgelser af alle skolebørn, som siden 1972 delvist er gradueret og hører under embedslægeinstitutionen.

Man skal være opmærksomme på, at de praktiserende læger tilhører det liberale erhverv og " ejer" således patientjournalerne og er derfor i sin gode ret til at kassere disse efter 10 år.

Datidens beskæftigelse som skrædder/skomager kan sammenlignes med nutidens flexjob, idet det ofte var krøblings eller en person, der havde en fysisk skavank, som gjorde, at personen ikke kunne klare et fysisk krævende job.

Med relation til foredraget blev der til manges store overraskelse udleveret en lille materialesamling med henvisninger til hvem-hvad-hvor ud fra aftenens emner, således der er god mulighed for at holde fast i forkortelser, årstalsrækker, hierarki, konkrete henvisninger til foredragets eksempler m.m. Desværre slap disse op, men vil naturligvis blive lagt på hjemmesiden.

Ligeledes gav Ulrich Alster Klug alle mulighed for at erhverve sig forskellige trykte vejledninger i forbindelse med slægtsforskning, f.eks. DIASY, ArkivalierOnline Beta og Lægdsrullerne m.fl. til en overkommelig pris - hhv. 40 og 60 kr., som mange benyttede sig af.

Ulrich Alster Klug var igen en stor appetitvækker og førte os professionelt rundt i distriktslægearkiver, jordemoderprotokoller og dødsattester, som alt sammen med vanlig omhu, interessante eksempler fra hans egen familie blev krydret med hans humor. Vores forventninger blev til fulde indfriet.

Foredraget var foreningens sidste foredrag inden foråret og sommerferien for alvor sætter ind og det var dejligt med så stort et fremmøde, som i alt talte 80 glade og forventningsfulde medlemmer. Foredraget var programsat fra kl. 19.00 - 21.00, men Ulrich Alster Klug "fastholdt" alle til kl. 21.45 og kunne have fortsat endnu længere, hvis ikke det lige var for formandens pegefinger, der kom op, fordi lokalet skulle lukkes kl. 22.00. Helt igennem en dejlig aften.

Elin Oensbo